

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים ע"י ממון מותרת לבעלה ע"י נפשות אסורה לבעלה.....1
- ב. גבי פרת חטאת ... מן העובדי כוכבים ... מתירין ... לא חיישינן לרביעה.....2
- ג. הניח עליהן עורה של שקין פסלה ובעגלה עד שתמשוך בה.....3
- ד. שאני פרה דחטאת קרייה רחמנא ... הקדישה ביוצא דופן פסולה ... הואיל ומום פוסל בה דבר ערוה וע"ז נמי פוסל בה דכתיב כי משחתם בהם מום בם.....4
- ה. עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו.....5

דף כג.

א. האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים ע"י ממון מותרת לבעלה ע"י נפשות אסורה לבעלה

כבר התבאר במסכת כתובות דף כו: שהאשה¹ שנחבשה בידי גוים על ידי ממון כלומר ששבו או אסרו אותה במעשר בגלל חוב כספי, מותרת אפילו לכהונה, שכיון שמשום ממון שחייבת להם חבשה מתיראים להפקירה לזנות שלא יפסידו ממון על ידי שעשו שלא כדין ואפילו בפנויה², ודוקא³ שחייבת להם ממון שהלוו לה שיראים להפסיד ממון, אבל אם תפשה ימים רבים⁴ מפני שרוצה ממנה ממון שיפדוה בם, כלומר שרוצים כופר

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ז יא

² ב"ש שם ובאה"ט שם כה

³ רמ"א שם

⁴ אבל יום או יומים מותרת מהר"י מינץ סי' ו'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

עבודה ואינה חייבת להם כלום, אסורה לכהן, שכיון שאינם מפסידים ממון מכיסם לא אכפת להם וחוששים שמא הפקירוה לזנות ואנסוה.

במה דברים אמורים בזמן שיד ישראל תקיפה על הגוים והם יראים מהם, אז מתייראים להפסד ממונם אם יעשו שלא כדין, אבל בזמן שיד הגוים תקיפה אפילו אסרו אותה בגלל חוב כספי שחייבת להם, כיון שנחבשה ברשות דייני גוים, נאסרה, שאינם יראים להפסד ממונם אפילו ינהגו בה הפקר שלא כדין, אלא אם כן מעיד לה עד אחד שהיא טהורה כמו בשבויה.

ואם נחבשה על ידי נפשות כלומר שאסרו אותה כדי לדון אותה למות, בין אם הוא מחמתה ובין אם הוא מחמת שבעלה נתחייב מיתה, בכל ענין אסורה לכהונה שמא אנסוה. וי"א⁵ שאף אשת ישראל אסורה, אם היא עצמה נתחייבה מיתה, שחוששים שמא נתרצית להם ונבעלה ברצונה, כדי שתמצא חן בעיניהם שלא יהרגוה. ויתבאר עוד להלן דף כז. מה דינה בזמן הזה.

ג. גבי פרת חטאת ... מן העובדי כוכבים ... מתירין ... לא חיישינן לרביעה

למרות שכל המומין⁶ הפוסלין בקדשים פוסלין בפרה אדומה, וצוים כך אם נרבעה פסולה, מותר ליקח אותה מן העכו"ם כשם שמותרים שאר קדשים כמו שהתבאר לעיל דף כא: ואין חוששין שמא רבעה העכו"ם, שאינו מפסיד בהמתו⁷.

⁵ רמ"א שם כדעת דעת רש"י ותוס' בסוגייתנו

⁶ רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק א הלכה ז

⁷ מפני שעל ידי רביעה תתעקר וגם תיכחש, וזה אינו בפרה בלבד דה"ה כל הקרבנות מותר ליקח מהם. ומה שכתב זה בפרה משום דיש מי שסובר דבפרה אסרה תורה, דכתיב: דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה, בני ישראל יקחו ולא עכו"ם, קמ"ל דאינו כן. וזה שלא כתב טעם זה מפני דהלכה כאידך דלא חיישינן לרביעה כלל, ע"ש בבל הסוגיא. ואין לומר דכוונתו דווקא בפרה חיים בשום דדמיה יקרין, וסברא זו נמצא ג"כ שם בסוגיא אבל לא קי"ל כן, וכוונתו כמ"ש. ולא חיישינן שמא עשה בה העכו"ם מלאכה משום דזה ניכר בהשיער שעל הצואר כמ"ש הגר"א בשם הפסיקתא ע"ש. אך ברפ"ב דעכו"ם אמרינן דלא חיישינן למלאכה ע"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן נד סעיף ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ג. הניח עליהן עודה של שקין פסלה ובעגלה עד שתמשוך בה

כבר התבאר במסכת סוטה דף מו. שיתירה פרה אדומה⁸ על הקדשים שהעבודה פוסלת בה שנאמר (במדבר שם פסוק ב) **אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עַל ובעגלה ערופה** אומר שני' (דברים שם פסוק ג) **אֲשֶׁר לֹא עָבַד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מִשְׁכָּה בָּעַל מַה עוֹל האמור בעגלה**, עשה שאר עבודות כעול, אף עול האמור בפרה יפסול בה שאר עבודות כעול, לפיכך נתן עליה כסות של שקים פסולה.

כל העבודות פוסלות⁹ את העגלה כמו¹⁰ שפוסלין בפרה אדומה, שני' (דברים שם פסוק ג) **אֲשֶׁר לֹא עָבַד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מִשְׁכָּה בָּעַל**. ולמה נאמר **בָּעַל** מאחר שנאמר **אֲשֶׁר לֹא עָבַד בָּהּ** שהוא כולל העול עם שאר עבודות, שהעול פוסל בין בשעת מלאכה בין שלא בשעת מלאכה, אולם בשונה מפרה כיון שמשכה בעול טפח נפסלה אף על פי שלא חרש בה ולא עשה בה מלאכה, אבל לא משכה לא נפסלה, ושאר עבודות אינן פוסלין אלא עד שעת מלאכה¹¹.

⁸ רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק א הלכה ז

⁹ רמב"ם רוצח פרק י הלכה ב ג

¹⁰ ולכאורה יש לדקדק כיון דבתורה מבואר איסור עבודה למה לי למוד מפרה ונראה דבא לומר דקרא דלא עובד הוא לעכב ולא למצוה דילפינן מפרה דכתיב בה חוקה וכן הוא מבואר בירושלמי דפ' עגלה ערופה. אברהם יגל שם

¹¹ והנה המדקדק בדברי רבינו יראה דבעבודות עגלה לא בעינן משיכה, דלא זכר משיכה כי אם בעול אבל גבי שאר עבודות כתב אבל שאר עבודות אין פוסלות אלא עד שעת מלאכה ולא כתב עד שימשוך בשעת מלאכה. הן אמת דבקרא מבואר דלא בעי משיכה כי אם בעול אך מסוגיא דפ' עגלה ערופה מבואר דאף שאר עבודות נמי בעי משיכה שכן אמר ר' יהודה הניח עליה עודה של שקין פסלה ובעגלה עד שתמשוך והוא מוסכם דאין מי שחולק עליו גם המקשה שהקשה עליו מהברייתא מודה לו בזה דעגלה בעי משיכה ולא הוקשה לו אלא בחלוקת פרה נמי דבעי משיכה והתימה על מרן ז"ל שלא הרגיש בזה. ונ"ל דס"ל לרבינו ורש"י ז"ל דכיון דמתני' דעגלה ערופה משמע מינה דלא בעינן משיכה בעגלה כאמור וקי"ל הלכה כסתם משנה ומה גם דמבואר בגמ' דר"י לא ס"ל כוותיה דקאמר משיכת עול לרחבו טפח ועדיין צריכין למודעי גבי שאר עבודות משא בכמה כיון דאין למשא שיעור אלא ודאי ס"ל דלא בעי משיכה אלא בעול גם ממאי דבעי משיכת עול בכמה נראה דלא בעי משיכה אלא בעול גם מהירושלמי מבואר דכולהו אמוראי ס"ל דלא בעי משיכה אלא בעול עיין שם דפליגי במשיכת העול דמר סבר דלא בעי משיכה אלא בחידוש שהוא שלא לדעת דבדעת הוי כשאר עבודות דלא בעי משיכה ומר סבר דכיון דגזירת הכתוב היא דבעי משיכה בעול לא שנא ואוקמה בגמ' שם דפליגי בפלוגתא דר"י ורבנן ומאן דסבר דלא בעי משיכה אלא בחידוש ס"ל כרבנן ואדחכי פסק רבינו כוותיה ולכך כתב כיון דמשכה בעול טפח נפסלה אף על פי שלא חרש בה וכו' הרי מבואר דלא הזכיר משיכה אלא לגבי שלא לדעת דמפרש רבינו ז"ל שלא בשעת מלאכה ודו"ק.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דף כג:

ד. שאני פרה דחטאת קרייה רחמנא ... הקדישה ביוצא דופן פסולת ... הואיל ומום פוסל בה דבר ערוה וע"ז נמי פוסל בה דנתיב כי משחתם בהם מום במ

כל המומין הפוסלין¹² בקדשים פוסלין בפרה שנאמר (במדבר יט פסוק ב) **אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם**¹³, היתה יוצא דופן או מחיר או אתנן או טרפה או שנרבעה פסולה, שכל הפוסלין את הקדשים למזבח פוסלין את הפרה ואף ע"פ שהיא בקדשי בדק הבית הואיל וקראה הכתוב (שם פסוק ט) **חֲטָאת**¹⁴.

¹² רמב"ם שם

¹³ יש להסתפק אם מום עובר פוסל בפרה שהרי בקדשים הוצרכנו על מום עובר פסוק אחר, כדתניא בת"כ פ' אמור: אשר בו מום אין לי אלא בעל מום קבוע בעל מום עובר מניין, ת"ל: כל אשר בו מום לא תקריבו, ובפרה ליכא אלא חד קרא אשר אין בה מום, אפשר דאין מום עובר פוסל בה. ומ"מ נראה כיון דהתורה שיוותה לקדשים לעניין מומין גם מום עובר פוסל בה. וכן יש להסתפק אם מטיל מום בפרה עובר בלאו ככלל הקדשים, דדרשינן מכל מום לא יהיה בו שאפילו לגרום לו מום אסור כדאיתא בבכורות [ל"ד א], אם גם בפרה כן הוא או דילמא כיון דבפרה ליכא קרא להכי אינו עובר בלאו, וכן נלע"ד עיקר דאין זה כדבר שבגופו שנוגע לעניין הקרבתו ולא עדיפא מגיזה וחלב לאחר פדיונו. ועוד נלע"ד דהנה יש במומי קדשים שאינם מומין ומ"מ אין מקריבין אותן לפי שאינן מן המוכחר והתורה אמרה מבחר נדריך כמבואר ברמב"ם פ"ב מאיסורי מזבח דין ח', דאין זה בפרה דבה לא כתיב מבחר נדריך, וגם מטעם חטאת קרייה רחמנא ליכא דחטאת אינה באה בנדר, ועוד דבקרבת גופה פסק הרמב"ם שם בדדיעבד הקרבתן עולה, א"כ בפרה מותר גם לכתחלה. ערוך השולחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן נד סעיף ד – ה

¹⁴ ויש בזה שאלה דהא בכל מקום שאמרו דפרה קדשי בדק הבית היא אומר הש"ס על זה חטאת קרייה רחמנא, כלומר דדינה כחטאת, א"כ אכתי הך אשר אין בה מום מיותר כיון דדינה כחטאת. אמנם באמת מצינו דלכמה דברים אין דינה כקדשים, והיינו שאינה עושה תמורה כדאמרין בתמורה [כ' ב] משום דקדשי בדק הבית היא. ובבכורות [כ"ה ב] אמרינן דאין בפרה איסור גיזה ועבודה לאחר שנפדית משום דקדשי בדק הבית היא, ולכאורה קשה הא חטאת קרייה רחמנא. אך התוס' בחולין [י"א. ד"ה חטאת] אסברו לה דמה שבגוף הפרה חטאת קרייה רחמנא ודינה כקדשים, אבל מה שאינו בגופה כמו תמורה או אחר פדייה לגיזה ועבודה קדשי בדק הבית היא ע"ש. מיהו עכ"פ לאו לכל מילי דינה כקדשים. ולפ"ז אלולי דנתיב אשר אין בה מום הייתי אומר דחטאת קרייה רחמנא רק בשעת עבודה, והיינו לעניין שלא לשמה או מחשבת חוץ לזמנו וחיוץ למקומו וכיוצא באלו, אבל קודם עבודתה קדשי בדק הבית היא ואין המום פוסל בה, והשתא שאמרה תורה דהמום פוסל בה וממילא דחטאת קרייה רחמנא גם לעניין מומין א"כ בע"כ צריך לחלק בין גופה ולא גופה, או לאחר פדייה דהוי בלא גופה וכדברי התוס' שהבאנו. ערוך השולחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן נד סעיף ב – ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ה. עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו

כבר התבאר במסכת קידושין דף לא. שמצות עשה¹⁵ שיכבד אדם את אביו ואת אמו¹⁶ דכתיב (שמות כ פסוק יב) כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כבוד את אביך ואת אמך, וגם מצות עשה שירא מהם דכתיב (ויקרא יט פסוק יג) אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ.

וצריך לזהר¹⁷ מאד בכבודם ובמוראם שהוקש כבודם לכבוד המקום¹⁸, כתיב הכא כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ וכתיב התם (משלי ג פסוק ט) כִּבֵּד אֶת ה' מְהִינֶה, ובמורא כתיב אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וכתיב (דברים ו פסוק יג) גְּבִי מוֹרָא מְקוֹם אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא, ואמרו חז"ל ג' שותפין יש באדם הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו, בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, משתתף גם כן הקדוש ברוך הוא כביכול עמהם ואומר מעלה אני עליהם כאילו אני דרתי ביניהם וכבדוני.

¹⁵ שו"ע ונו"כ רמ"א ולבוש שם

¹⁶ מה שאין מברכין על מצוה זו ע' בתשובת הרשב"א (סי' י"ח) ובבנימין זאב (סי' קס"ט)

¹⁷ לשון זה משמע כמש"כ ת"י שמות כ יב בפירוש כבוד את אביך הו"ו ז'הירין גבר פיקרא דאבוהי וכמש"כ באבע"ז שם וזהנה במצות כבוד אב, שלא יעשה ההפוך. שיהיה מקלל או מקלה, וחייב מיתה על המקלל, כי השומעים ישמעו הקללה מפיו, ולא חייב כן על המקלה, כי המקלה יוכל לעשות גם כן בסתר, ע"כ צוה הכתוב שיהיה במלת ארור, ככל הכתובים שהם בסתר. אמנם אפשר שכוונתו לומר שמכיון שהשוה כבודם ומוראם לכבוד המקום צריך להזהר מאד יותר מאשר סתם כבוד, אלא ככבודו של מקום וכן משמע מלשון הטור "וצריך לזהר מאד בכבודם ובמוראם שהוקש כבודם לכבוד המקום" וכן משמע ממה שציין הגר"א כאן, ויתבאר להלן מה מחויב משום זה. ועיין בב"ח ריש סי' זה שכתב "לענין עונש העובר ומזלזל בכבודם שעונשו מרובה כאילו זלזל ח"ו בכבוד המקום. וזהו שדקדק רבינו וכתב וצריך לזהר מאד בכבודם ומוראם שהוקש וכו' כלומר שצריך לזהר שלא יענש בעברו כאילו זלזל בכבוד המקום" וזהו שהביא סמוך לזה ואמרו חכמים שלשה שותפין באדם וכו' כלומר שכשהוא נזהר בכבודם יש לו שכר גדול דמעלה עליו המקום כאילו כבדהו ובזמן שאדם מצערם כאילו צערהו ח"ו ואז נענש בעונש גדול. ותדע לך שלענין עונש קאמר שהרי בסוף ברייתא קתני נאמר (שמות כא יז) מקלל אביו ואמו מות יומת ונאמר (ויקרא כד טו) אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיוּ הַשּׁוֹה הַכְּתוּב בְּרַכַּת אֲבִי וְאִם לְבְרַכַּת הַמָּקוֹם וְהֵינּוּ לְלִמּוּד שְׁנֵיהֶם שׁוִים לְעוֹנֶשׁ וְלִכְּנֹחַ צָרִיךְ לִיזְהַר בְּכַבּוּדָם וּבְמוֹרָאָם כְּכַבּוּד וּמוֹרָאוֹ. וכך יראה מדברי הרמב"ם ריש פרק ו' דהלכות ממרים (ה"א).

¹⁸ קטן שהכה אביו בילדותו, טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה כשיגדיל, הגהות שו"ע או"ח סוף סימן שמ"ג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ומדכתיב פֶּיַד סתם משמע שיכבדם בכל הכיבוד הגדול שאפשר, לפיכך אם אביו רוצה להעביר ממנו ריוח בעלמא¹⁹, אסור למונעו²⁰ בכל ענין אלא ישתוק ויקבל גזירת הכתוב.

וחייב לכבדם בדבור²¹, שידבר להם בנחת בלשון רכה וכבוד ואדנות כמדבר למלך, זהו פשוטו של מקרא. ומגזרה שזה למדו שגם חייב לכבדם בגופו ובממונו, ולהאכילם ולהשקותם ולהלבישם ולעשות כל צרכיהם כעבד²², כדנכתוב לקמן בס"ד.

כשישלחנו אביו או אמו לאיזה דבר, מצוה לרוץ בזריזות²³.

¹⁹ רמ"א ונו"כ רמ ח

²⁰ במ"ז י הביא המעשה דדמא בן נתינא מקור לדברי הרמ"א וכן בביאור הגר"א שם כא

²¹ חרדים – פרק ד יב

²² ועיי"ש מש"כ "דנפתלי כיבד את אביו יותר מדאי, שהיה אביו שולחו לכל מקום שרוצה והיה זריז בשליחותו ורץ כאיל, והיה תמיד מדבר לאביו בריבוי דברי פיוס צוף דבש אמרי נועם, היינו דכתיב נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר
²³ חרדים שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

